

Interview met Marilyn Haimé, Lid van de Raad van Ouderen

Introductie

Marilyn, je hebt tot je pensioen gewerkt als ambtenaar bij de Rijksoverheid. Je was constitutioneel juridisch directeur, en beleidsdirecteur Inburgering en Integratie. In beide functies had je te maken met vraagstukken over de participatie van burgers, politieke participatie maar ook met de inspraak van burgers met een migratieachtergrond. Op dit moment ben je lid van de Raad voor Ouderen, waarin jij vooral de stem vertegenwoordigt van ouderen met een migratieachtergrond.

Tineke:

Marilyn, kun jij iets vertellen over je werk bij de Raad voor Ouderen?

Marilyn:

De Raad van Ouderen bestaat uit een **hele diverse groep ouderen** uit heel het land. Met **verschillende professionele achtergronden**, maar wel allemaal **redelijk hoogopgeleid**. Onze leden zijn vanuit **regionale delegaties** voorgedragen. Zij hebben toegezegd een achterban in de regio, waar zij zich door kunnen laten voeren, maar aan wie ze ook terug kunnen geven wat er in de Raad gebeurt. Ik zit zelf in de Raad vanuit het Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten, oftewel het **NOOM**. Ik ben daar lid van het Comité van Aanbeveling. Ik laat mij voeren vanuit het NOOM en de daarbij aangesloten organisaties.

Als ambtenaar en als professional kreeg ik te maken met het **(LOM)** wettelijke overleg van de minister met organisaties van etnische minderheden. Hierin werd de stem van burgers met een migratieachtergrond gehoord. Maar met opkomst van de politieke nadruk op de **'eigen verantwoordelijkheid'** van de burger, is de wet en de bijbehorende **financiering afgeschaft**. Met andere woorden: het **landelijk overleg minderheden is ter ziele**.

Sinds mijn **pensioen** en met het **ouder** worden, en ook door mijn achtergrond en kennis, vind ik het heel belangrijk dat de **stem van migrantenouderen wordt gehoord**. Ik zie het als mijn opdracht om die stem te vertolken als lid van de Raad van Ouderen, sinds 2018.

Tineke:

Ik beluister een kloof tussen woord en daad. We zeggen belang te hechten aan zeggenschap, maar perken tegelijk de randvoorwaarden in... Zeggenschap lijkt zo een individuele verantwoordelijkheid te worden die bij ouderen zelf wordt neergelegd. Hoe realistisch is dat?

Marilyn:

De groep ouderen is heel **divers**. Voor bepaalde groepen ouderen, zeg maar de **hoger opgeleide babyboomers, is eigen regie en zeggenschap tot op zekere hoogte haalbaar**. Maar er zijn ook groepen die minder goed in staat zijn om hun stem te laten horen. Zij beschikken vaak **minder of niet over de financiële, sociale en culturele hulpbronnen die nodig zijn voor zeggenschap**. Denk aan ouderen die leven in **armoede, die laag opgeleid of analfabeet** zijn. Daaronder bevinden zich vele ouderen met een **migratieachtergrond**, die zelf ook **cultureel heel divers** zijn. Vaak zijn zij het **Nederlands niet of niet voldoende machtig**. Ook hun stem moet gehoord kunnen worden.

Vandaar ook dat er in de Raad iemand is die de stem van de migrantenoudere kan vertolken en inbrengen.

Tineke:

Kennelijk komen de ervaringen van ouderen met een migratieachtergrond niet vanzelfsprekend naar voren. Hoe zit dat? En hoe kunnen we meer ruimte maken voor die stem? Hoe doe jij dat zelf?

Marilyn:

In de **wereld van het beleid, van systemen en stelsels**, is tot nu weinig oog geweest voor de **leefwereld van de oudere**. Laat staan voor de stem van ouderen met een **migratieachtergrond**. In onze adviezen aan het ministerie van VWS vragen we daarom **systematisch, aandacht voor het betrekken van ouderen bij beleid en uitvoering**. De Raad van Ouderen heeft in vele adviezen aangegeven dat **ouderen ook zelf aan de bak moeten**, als ze betrokken willen worden. Maar de vraag is: **kunnen ouderen dat en willen ze dat ook?** En als ze het willen, hoe gaat dat dan? Hebben ze enige **toerusting of facilitering** nodig? En staan de **organisaties en professionals op het terrein van de ouderenzorg er ook voor open?** En zo ja: komt er dan ook een **goed gesprek** op gang? Dat wat jij net **dialogische zeggenschap** noemde.

Ik vervul mijn rol vanuit mijn **professionele ervaring als ambtenaar**, mijn **levenservaring** en mijn **kennis over wat er leeft onder ouderen en met name migrantenouderen**. Ik vertolk die stem, en kan dat doen omdat ik ook de **taal van de ambtenaren** ken. Ik kan vanuit hun vak en vakjargon, hun **“professionele leefwereld”**, de **verbinding** met de **leefwereld van ouderen** leggen. Een leefwereld die ik deels zelf ken als oudere en deels als mantelzorger van mijn moeder. Overigens werkt het ook omgekeerd!

Tineke:

*Ik hoor dat je jezelf ziet als **een bruggenbouwer**, dat je die systeemwereld en leefwereld probeert te verbinden. En ook dat je je heel bewust bent van je **eigen meervoudige identiteit en positie**.*

Marilyn:

Ja, dat is ook niet altijd gemakkelijk. Sinds de **Participatiewet** en het uitgangspunt van **‘eigen verantwoordelijkheid’ van de burger**, is het denken dat er **geen doelgroepenbeleid** meer nodig zou zijn. Niet voor ouderen, niet voor migranten en niet voor migrantenouderen. Daar plukken we nu de wrange vruchten van. Je moet dan **sterk in je schoenen kunnen staan, je niet te laten afschepen** met bijvoorbeeld het argument dat “persoonsgericht werken” de norm is, maar de verbinding leggen en proberen om meer oog, begrip en empathie te krijgen voor het belang van de leefwereld van ouderen en andere culturen.

In de adviezen van de **Raad van Ouderen vragen we stevast aandacht voor ouderen met beperkte mogelijkheden, waaronder migrantenouderen**. En we hechten er uiteraard aan dat onze adviezen **serieus worden genomen en impact hebben, in die zin dat er ook echt iets mee gedaan wordt**. Zo is in de laatste **voortgangsbrief van de minister van VWS een hele paragraaf gewijd aan de uitgebrachte adviezen van de RvO** en deze zijn allemaal

meegestuurd naar de Kamer. Ook is daarin **specifiek aandacht besteed aan verbetering van de mogelijkheden van zeggenschap van migrantenouderen.**

Tineke:

*Je noemde net even jouw rol als **mantelzorg**er voor je moeder. Kun je iets vertellen over hoe die ervaring jou helpt in het werk dat je doet?*

Marilyn:

Als mantelzorgster voor mijn moeder en vanaf het moment dat ik mij als lid van de Raad van Ouderen ging inwerken in de wereld van zorg, welzijn en wonen van ouderen, ben ik **geschrokken hoe ingewikkeld het stelsel in elkaar zit**. Ik ben zelf jurist en hoogopgeleid, maar had toch veel moeite om de samenhang tussen WMO, WLZ en de Wet zorg en dwang te doorgronden en om de juiste loketten en verantwoordelijken te vinden. Van het kastje naar de muur worden gestuurd, terwijl je in de stress en vol zorgen zit over je naaste, die het allemaal niet meer kan...

Ik beseftte dat er niet alleen geen rekening wordt gehouden met de **leefwereld van ouderen**, maar ook niet met het **“doenvermogen”** van ouderen en hun mantelzorgers. Het mooie woord “doenvermogen” komt van de WRR. De kern daarvan is **“weten is nog geen doen”** en **“willen is nog geen kunnen”**. Dit **“doenvermogen”** is bij vele migrantenouderen nog **beperkt**.

Mijn moeder had ver gevorderde dementie en kreeg de zwaarste indicatie van het CIZ, maar het duurde nog zeker anderhalf jaar voordat voor haar een plekje in een verpleeghuis vrij kwam.

Ondertussen dacht ze of deed ze alsof ze het allemaal best zelf kon. De thuiszorg kwam drie keer per dag en van mij werd steeds meer gevergd. Ze wilde (of kon?) mij geen hom of kuit geven of ze daadwerkelijk haar intrek zou nemen in een verpleeghuis. “We zien wel” zei ze als ik het er met haar overhad. Ik vroeg me af of een rechterlijke machtiging nodig zou zijn. Daarvoor was een oordeel nodig van een specialist ouderengeneeskunde. Die kwam in dezelfde week dat ik hoorde dat er een plekje voor haar in het verpleeghuis was vrijgekomen.

Hij kwam bij mijn moeder thuis, een Indiaas uitzienende man en ik zag in mijn moeders ogen meteen een blik van herkenning: “Hij lijkt op mensen zoals ik”. De dokter maakte haar een compliment: hij zag een mooie en lieve vrouw. Desgevraagd gaf ze aan te weten waarvoor de dokter kwam: haar fysieke klachten. De dokter zei heel empathisch: “Ja, dat is zwaar voor u hè. Maar het is ook zwaar voor uw dochter. In het verpleeghuis kunt u 24 uur per dag de zorg krijgen die u nodig hebt. En we gaan daar verder kijken wat er precies te doen is aan uw klachten.” Mijn moeders weerstand smolt als sneeuw voor de zon. En op zijn vraag: “Gaat u mee als er een plekje vrijkomt?”, antwoordde ze: “Ik vind het niet leuk, maar het moet wel”. Ik ben die dokter eeuwig dankbaar! Voor mijn moeder blijf ik haar kind, haar dochter. Wat ik zeg heeft een andere gevoelswaarde. Voor de dokter, de professional daarentegen, had ze ontzag.

De persoonlijke benadering van de specialist ouderengeneeskunde heeft echt het verschil gemaakt.

Tineke:

Wat mooi, dank dat je dit persoonlijke voorbeeld met ons deelt.